

บทที่ 7

ความเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของพิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแขก

เนื้อหาของพิธีกรรม คือ ความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องในการประกอบพิธีกรรมและคุณค่าคุณประโยชน์ของพิธีกรรม ตลอดจนความคาดหวังของคนที่มีต่อการประกอบพิธีกรรม

ดังนั้นเนื้อหาของพิธีกรรมการบวช จึงหมายถึงความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องในการประกอบพิธีกรรมการบวช ซึ่งได้แก่ พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา พิธีกรรมของพราหมณ์ และพิธีกรรมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และคุณค่า คุณประโยชน์ของพิธีกรรมการบวช ตลอดจนความคาดหวังของชาวบ้านที่มีต่อการประกอบพิธีกรรมการบวช

ในการนำเสนอ ความเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของพิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแขก จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นภาพพัฒนาการของเนื้อหาของพิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแขก จึงได้แบ่งหัวข้อในการนำเสนอ ดังนี้

ตอนที่ 1 เนื้อหาของพิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแขกในอดีต
(ก่อนปี พ.ศ. 2484 – 2520)

- 1.1 พิธีกรรมของพระพุทธศาสนา
- 1.2 พิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์
- 1.3 พิธีกรรมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ตอนที่ 2 เนื้อหาของพิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแขกในปัจจุบัน
(พ.ศ. 2521 - ปัจจุบัน)

- 2.1 พิธีกรรมของพระพุทธศาสนา
- 2.2 พิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์
- 2.3 พิธีกรรมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ตอนที่ 1 เนื้อหาของพิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแขกในอดีต

เนื้อหาของพิธีกรรมการบวช คือ ความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องในการประกอบพิธีกรรมการบวช ซึ่งได้แก่พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา พิธีกรรมของพราหมณ์และพิธีกรรมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ตลอดจนคุณค่า คุณประโยชน์ของพิธีกรรมการบวชและความคาดหวังของคนที่มีต่อการประกอบพิธีกรรมการบวช

การประกอบพิธีกรรมการบวชของชาวบ้านแขกในอดีต มีลักษณะผสมผสานกันระหว่างพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา พิธีกรรมของพราหมณ์และพิธีกรรมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ทั้งนี้ก็เพราะว่า ดั้งเดิมท้องถิ่นประเทศไทยโดยทั่วไป ต่างก็มีความเชื่อดั้งเดิมเป็นของตนเองอยู่ก่อนแล้ว ก่อนที่จะรับพุทธศาสนาเข้ามา จะเห็นจากในชุมชนบ้านแขกเองก็มีการกล่าวถึงผีเจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าทุ่ง เจ้าท่า ที่ปรากฏอยู่ในคำเรียกขวัญ (ผู้ใหญ่เสงี่ยม บุญวังแร่, 30 มีนาคม 2545) แม้แต่พระพุทธศาสนาเองก็เกิดขึ้นในประเทศอินเดีย ซึ่งมีศาสนาพราหมณ์เจริญรุ่งเรืองในประเทศอินเดียมาก่อน

พระพุทธศาสนาได้รับเอาพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์หลายประการมาใช้ในพุทธศาสนา เช่น การกรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศล การประชุมเพื่อแสดงธรรมในวันพระเป็นต้น จึงทำให้พระพุทธศาสนาในประเทศไทยโดยทั่วไปมีการผสมผสานกันระหว่างพิธีกรรมของพระพุทธศาสนา พิธีกรรมของพราหมณ์และพิธีกรรมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ในชุมชนบ้านแขกพิธีกรรมต่างๆ ของชุมชนก็ได้รับอิทธิพลของทั้ง 3 ความเชื่อผสมผสานกันจนก่อกำเนิดเป็นพิธีกรรม อันเป็นเอกลักษณ์เป็นแบบฉบับของตนเอง ดังเช่นกรณีของพิธีกรรมการบวช ซึ่งมีการผสมผสานพิธีกรรมทั้งสาม คือ

1.1 พิธีกรรมของพระพุทธศาสนา

พิธีกรรมการบวชเป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยตรง เพราะเป็นพิธีกรรมการรับบุคคลผู้นับถือพระพุทธศาสนา เข้าบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนา เป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นสิ่งเคารพสูงสุดของชาวพุทธโดยทั่วไป ถึงแม้ว่าจะมีพิธีกรรมของพราหมณ์และพิธีกรรมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติมาผสมผสานบ้าง แต่พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาก็เป็นหลักในพิธีกรรมการบวช พิธีกรรมในส่วนของพระพุทธศาสนา เริ่มจากพิธีกรรมการวันทาสีมา พิธีกรรมการขออุปสมบทและพิธีกรรมการเจริญพระพุทธรูปมนต์ฉลองพระใหม่ พิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแขกในอดีตเป็นการบวชนาคนหมู่ คือ การบวชพร้อมๆ กันหลายคน ดังคำสัมภาษณ์พระสังฆาญ เปสโล ดังนี้

“...การบวชของชาวมุขชนบ้านแขกเป็นการบวชแบบนาคหมู่ เพราะการเดินทางระหว่างเมืองพิษณุโลกซึ่งเป็นที่อยู่ของพระอุปัชฌาย์กับมุขชนบ้านแขก ใช้การเดินทางน้ำ ซึ่งจะใช้เวลาในการเดินทางหลายชั่วโมง ในแต่ละปีจึงจะต้องจัดพิธีกรรมการบวชให้ตรงกัน เพื่อจะได้บวชพร้อมๆ กัน ในพิธีกรรมการฉลองนาค ชาวบ้านจะนิมนต์พระบ้านละ 5 รูป เท่านั้น เพราะการฉลองพระใหม่ก็จัดตรงกันอีก ถ้าจะนิมนต์พระไปสวดฉลองพระใหม่มากกว่านี้พระก็อาจจะไม่พอได้...”

(พระสำราญ เปสโล, 19 มีนาคม 2547)

จากคำสัมภาษณ์นี้ทำให้เห็นได้ว่า ลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมมีส่วนทำให้เกิดการเลือกที่จะปฏิบัติตามพิธีกรรมแบบใด ดังจะเห็นได้จากการที่มุขชนบ้านแขกในอดีตต้องจัดพิธีกรรมการบวชนาคหมู่ ก็เพราะระยะทางจากเมืองพิษณุโลกถึงบ้านแขกใช้เวลาในการเดินทางหลาย ชั่วโมง ดังนั้นการที่จะนิมนต์พระอุปัชฌาย์ซึ่งอยู่ในเมืองพิษณุโลกมายังมุขชนบ้านแขกไม่สามารถทำได้บ่อยๆ จึงต้องรวมๆ นาคหลายๆ คนแล้วบวชพร้อมๆ กัน หรืออีกตัวอย่างหนึ่งคือการนิมนต์พระในพิธีกรรมการฉลองพระใหม่ของมุขชนบ้านแขกซึ่งจะนิมนต์เพียงแค่ 5 รูป ทั้งนี้เพราะเมื่อการบวชนาคหมู่ ในเวลาฉลองพระใหม่ก็จัดฉลองพร้อมๆ กันอีกด้วย ดังนั้นถ้าจะนิมนต์พระไปฉลองจำนวนมากจะทำให้พระที่จะไปสวดฉลองพระใหม่มีไม่พอ จึงกลายเป็นธรรมเนียมว่าในเวลาฉลองพระใหม่จะนิมนต์พระได้เพียง 5 รูปเท่านั้น

พิธีกรรมในพระพุทธศาสนาโดยทั่วไปนั้นมีไม่มากนัก ซึ่งพิธีกรรมการบวชก็เป็นสังฆกรรม คือกิจที่สงฆ์พึงกระทำอย่างหนึ่งเท่านั้น อีกประการหนึ่งคำกล่าวต่างๆ ในพิธีกรรมการบวชทั้งในส่วนของผู้ที่บวชและคำสวดต่างๆ ของพระคู่สวดรวมถึงของพระอุปัชฌาย์ ก็เป็นภาษาบาลี เป็นภาษาที่ชาวบ้าน รวมไปถึงพระภิกษุส่วนใหญ่ที่มาร่วมในพิธีกรรมการบวชต่างก็ไม่รู้ความหมาย ทั้งนี้เพราะเป็นภาษาที่ไม่ได้นำมาใช้แล้วในชีวิตประจำวันทั่วไป และความมุ่งหมายของการบวชในทางพระพุทธศาสนาตามคัมภีร์ก็มุ่งบรรลุพระนิพพาน คือความหมดกิเลส ซึ่งเป็นเรื่องในอนาคตที่ห่างไกลจากวิถีชีวิตประจำวันในระดับของชาวบ้านทั่วไป พิธีกรรมของพราหมณ์และพิธีกรรมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ จึงเข้ามาผสมผสานอยู่ในพิธีกรรมการบวช ทั้งนี้เพราะศาสนาพราหมณ์มีพิธีกรรมมากมาย จึงเสมือนหนึ่งว่าเข้ามาทดแทนสิ่งที่มีน้อยในพุทธศาสนา ทั้งนี้เพราะพุทธศาสนามีพิธีกรรมไม่มากนัก ส่วนพิธีกรรมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาตินั้นมาตบสนองในเรื่องของสิ่งที่ใกล้ตัวในชีวิตประจำวันของคนในระดับชาวบ้านทั่วไป ดังมีรายละเอียดดังจะได้กล่าวในตอนต่อไป

1.2 พิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์

ศาสนาพราหมณ์มีอิทธิพลต่อพระพุทธศาสนามาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่อดีต พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นในยุคที่ศาสนาพราหมณ์กำลังเจริญรุ่งเรือง นอกจากนั้นพระพุทธศาสนาได้เกิดขึ้นในประเทศอินเดียซึ่งเป็นดินแดนที่ศาสนาพราหมณ์กำลังเจริญรุ่งเรืองอีกด้วย ด้วยเหตุผลนี้ จึงทำให้ศาสนาพราหมณ์เข้ามามีอิทธิพลในพระพุทธศาสนาในหลายๆ ด้าน

ในยุคต้นพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติศัพท์ต่างทางพระพุทธศาสนามาจาก ศัพท์ของพราหมณ์ เช่น ทรงตรัสเรียกพระอรหันต์ผู้หมดกิเลสแล้วว่าเป็นพราหมณ์ ทรงเรียก อากาโรที่ละกิเลสได้หมดแล้วว่าเป็นการลอยบาป ทรงเรียกการบริจาคทาน การรักษาศีล การทำภาวนา ว่าอัยญกรรม(บุญอายุ) ทรงเรียกการประพุดที่ว่าประพุดิพรหมจรรย์ เรียกผู้ประพุดิธรรมว่าพรหมจารี เป็นต้น ซึ่งศัพท์เหล่านี้เป็นของพราหมณ์ทั้งสิ้น แต่ทรง ให้ความหมายใหม่ในทางพระพุทธศาสนา

การออกบวชของพราหมณ์มีมาก่อนการเสด็จออกบวชของพระพุทธเจ้า แม้การออกบวชของพระพุทธเจ้าเองก็มีความคล้ายกับการออกบวชของพราหมณ์ แตกต่างกัน ตรงที่ว่าพราหมณ์โดยทั่วไปจะออกบวชเมื่อถึงวัยชราแล้ว ส่วนพระพุทธเจ้าเสด็จออกบวช ในวัยหนุ่ม และส่วนที่แตกต่างอีกประการหนึ่งคือ ในศาสนาพราหมณ์สอนให้ออกบวชเพื่อ สะสมบุญไปในภพเบื้องหน้า คือสวรรค์ ส่วนพระพุทธเจ้าสอนให้ออกบวชเพื่อให้ละกิเลสให้หมด สำเร็จเป็นพระอรหันต์บรรลุพระนิพพาน

ดังนั้นถึงแม้ว่าพิธีกรรมการบวชจะเป็นพิธีกรรมของพระพุทธศาสนาโดยตรงก็ตาม แต่ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า ลักษณะทางพิธีกรรมของสังคมไทยโดยทั่วไปจะมีการผสมผสาน ทางพิธีกรรมและความเชื่ออื่นๆ ปนอยู่ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพิธีกรรมการบวชของชาวไทยโดยทั่วไปเป็นอย่างมาก ในกรณีของพิธีกรรมการบวช ของชาวชุมชนบ้านแขกก็เช่นกัน ในอดีตนั้นพิธีกรรมของพราหมณ์ที่ปรากฏชัดเจน คือ พิธีกรรมการทำขวัญนาคและตรงส่วนของพิธีกรรมการฉลองพระใหม่

ในพิธีกรรมการทำขวัญนาคนั้นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นพราหมณ์ที่ชัดเจน คือผู้นำ ในการประกอบพิธี ถ้าเป็นงานที่ทางการหมอบขวัญจะแต่งตั้งด้วยชุดขาว คือแต่งตั้งเป็นพราหมณ์ แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่หมอบขวัญเหล่านั้น เคยบวชเป็นพระมาก่อนแล้วทั้งนั้น แม้จะสึกออกไป แล้วและได้มาประกอบพิธีทำขวัญนาค ถึงแม้ว่าพิธีกรรมส่วนใหญ่จะเป็นของพราหมณ์ทั้งหมด ก็ตามแต่ก็มีการใช้คำสวดต่างๆ ที่คล้ายๆ กันหรือเหมือนกันเลยก็มี เช่นในตอนจะเริ่มพิธีกรรม การทำขวัญนาค จะมีการอัญเชิญเทวดามาเป็นสักขีพยานในการทำขวัญนาค และคุ้มครอง

ป้องกันภัยในการจัดงาน โดยการสวดบทอัญเชิญเทวดา ซึ่งก็ใช้บทเดียวกันกับบทที่พระเจ้าสุวต
ชุมนุมเทวดาตอนก่อนที่จะเจริญพุทธมนต์นั่นเอง

อย่างไรก็ตามการทำขวัญภาคของชาวมุขชนบ้านแขกในอดีตจะเน้นเนื้อหา
ในการสอนภาค เพื่อเป็นการปฐมนิเทศภาค ในเรื่องของพระคุณของบิดามารดา พระคุณของ
พระรัตนตรัยการปฏิบัติตนหลังจากที่บวชไปแล้ว มากกว่าการแสดงเพื่อความสนุกสนาน
ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ใหญ่เพื่อ ภูทิม ดังนี้

“...การทำขวัญภาคเมื่อก่อนนั้นมีแต่สมรवासทำทั้งนั้น การนิมนต์พระมาเทศน์
สอนภาคเพียงจะมีไม่นานมานี้ และการทำขวัญภาคเมื่อก่อนก็ไม่ยึดเยื้อเหมือนทุกวันนี้
เป็นการสอนให้นาครู้จักคุณของพ่อ แม่ คุณของพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ รวมถึง
การวางตัวเมื่อเป็นพระแล้ว การร้องการแหลในขณะที่ทำขวัญภาคก็มีบ้างแต่ไม่มากนัก
เน้นกันที่เนื้อหามากกว่าการร้อง การแหล เหมือนในปัจจุบัน...”

(ผู้ใหญ่เพื่อ ภูทิม, 18 มิถุนายน 2546)

จากคำสัมภาษณ์นี้ทำให้ทราบว่าหมอขวัญ ผู้นำในการประกอบพิธีการทำขวัญ
ภาคของชาวมุขชนบ้านแขกในอดีตนั้นเป็นสมรवासทั้งสิ้น และเนื้อหาในการทำขวัญภาคนั้น ได้แก่
การสอนให้นาครู้จักคุณของพ่อ แม่ พระคุณของพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ และข้อวัตรปฏิบัติ
ต่างๆ รวมไปถึงการวางตัวเมื่อนาคได้บวชเป็นพระไปแล้ว

หมอขวัญผู้นำในการประกอบพิธีกรรมการทำขวัญภาคจะเป็นคนภายในชุมชนเอง
หรือเป็นคนจากชุมชนใกล้เคียงกัน ดังคำสัมภาษณ์นางตลับ บุญวังแร่ ซึ่งได้เล่าถึงผู้ทำหน้าที่เป็น
หมอขวัญของชาวมุขชนบ้านแขก ดังนี้ “...ทำขวัญภาค พี่ชายฉันตอนนี้อยู่แถวๆ วัดหล่ม เขาก็
ทำได้ เมื่อก่อนเขาก็ทำ เสียงดีด้วย แต่เดี๋ยวนี้ทำไม่ได้แล้ว(อายุ)เกือบ 90 แล้ว...”(นางตลับ
บุญวังแร่, 19 มีนาคม 2547)

จากคำสัมภาษณ์นี้ทำให้ทราบว่า ชุมชนบ้านแขกในอดีตสามารถติดต่อหมอขวัญ
เพื่อให้มาประกอบพิธีกรรมการทำขวัญภาคได้จากชุมชนใกล้เคียง ไม่ถึงกับต้องว่าจ้างกันมาจาก
ที่ไกลๆ ทั้งนี้ก็เพราะว่าพิธีกรรมการบวชของชาวมุขชนบ้านแขกในอดีต จะจัดเป็นการบวชแบบ
นาคหมู่ ดังนั้นในการบวชแต่ละครั้งจะต้องติดต่อหาหมอขวัญให้ได้ครบทุกบ้านที่จัดงาน
แต่ชาวบ้านก็สามารถติดต่อหาหมอขวัญได้จากชุมชนใกล้เคียงกันนั่นเอง แสดงให้เห็นถึงศักยภาพ
และโครงข่ายความสัมพันธ์ของชุมชนบ้านแขกในอดีตกับชุมชนอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกัน

นอกจากนั้นยังจะเห็นถึงความสำคัญของพิธีกรรมการบวช ซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อหรือกิจกรรมที่ทำให้เกิดการประสานสัมพันธ์ความร่วมมือของชุมชนต่างๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกันอีกด้วย

เครื่องสังเวทหรือเครื่องบูชาที่สำคัญของพิธีกรรมการทำขวัญนาคคือ บายศรี เพราะเป็นทั้งที่ประทับของเทพและเป็นที่ย่างอาหารที่จะถวายแด่เทพเหล่านั้นด้วย การประดิษฐ์บายศรีนั้นมีมิติทางความเชื่อแฝงอยู่ด้วย กล่าวคือ การที่จะประดิษฐ์บายศรีได้นั้นจะต้องมีการครอบครูก่อนจึงจะประดิษฐ์ได้ดังคำสัมภาษณ์นายเสถียร ทองโต ซึ่งได้กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับการครอบครุบายศรี ว่า

“...บายศรีเป็นของมีครุใครๆ นี้ก็อยากจะทำขึ้นมาไปหีบทำเองไม่ได้ หากไปทำเข้าจะทำให้เป็นไปต่างๆ นานา เช่น ปวดมือ ปวดหัวโดยไม่ทราบสาเหตุ เป็นต้น ผู้ที่จะทำบายศรีครั้งแรกที่ยังทำไม่เป็นจะต้องให้คนที่เขาเคยผ่านการครอบครุมาแล้ว จับมือแล้วฉีกใบตองหรือกลัดใบตองครึ่งหนึ่งก่อน ต่อจากนั้นก็ให้หัดทำเองหรือหัดกับผู้ที่เขาทำเก่งๆ ให้เขาสอนให้ พอทำเป็นบ้างแล้วก็ให้ทำบายศรีปากชาม ซึ่งทำง่ายที่สุด 1 คู่แล้วไปร่วมพิธีไหว้ครุบายศรีหรือครอบครุบายศรี ต่อจากนั้นจึงทำบายศรีเองได้...”

(นายเสถียร ทองโต, 15 มิถุนายน 2546)

จากคำสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า ชาวบ้านมีความเชื่อว่าการประดิษฐ์บายศรีจะต้องมีการไหว้ครุหรือครอบครุเสียก่อนจึงจะทำการประดิษฐ์บายศรีได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่าบายศรีเป็นของสูง จะมาทำเล่นๆ ไม่ได้ เมื่อจะทำแล้วจะต้องตั้งใจทำให้ดีๆ ดังคำสัมภาษณ์นายเสถียร ทองโต ซึ่งได้กล่าวถึงความสำคัญของบายศรีว่า “...การบูชาด้วยบายศรีถือว่าเป็นการบูชาที่สูงที่สุด เพราะบายศรีถือว่าเป็นเครื่องสักการะที่สูงที่สุด...” (นายเสถียร ทองโต, 15 มิถุนายน 2546)

จากคำสัมภาษณ์นี้ทำให้เห็นว่า ชาวบ้านมีความเชื่อว่าบายศรีเป็นเครื่องสักการะที่สูงที่สุด ดังนั้นเมื่อชาวบ้านนำบายศรีมาใช้บูชาในพิธีกรรมการทำขวัญนาค เป็นการแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านให้ความสำคัญอย่างสูงต่อพิธีกรรมนี้ ทั้งนี้ก็เพราะว่านอกจากบายศรีจะเป็นเครื่องสักการะพระรัตนตรัยแล้ว ยังเป็นเครื่องบูชาและที่ประทับของเทพที่จะมาเป็นสักขีพยานและคุ้มครองในงานพิธีกรรมการบวชนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีดังคำสัมภาษณ์นายเสถียร ทองโต ซึ่งได้กล่าวถึงความสำคัญของการบูชาเทพด้วยบายศรีดังนี้ “...บายศรีเป็นทั้งเครื่องสักการะบูชาเทพและเป็นทั้งที่ประทับของเทพด้วย คือถ้าไม่ไปประทับที่บายศรีจะให้ไปอยู่ที่ไหน...” (นายเสถียร ทองโต, 15 มิถุนายน 2546)

จากคำสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า ชาวบ้านมีความเชื่อว่าเทพเจ้า จะมาร่วมในพิธีกรรมการทำขวัญนาц เมื่อบายศรีมีความสำคัญดังนี้ จึงทำให้ชาวชุมชนบ้านแขกในอดีต จะจัดเตรียมประติษฐ์บายศรี เพื่อเป็นเครื่องสักการบูชาเทพเจ้าซึ่งเสด็จมาในพิธีกรรมนี้ ดังคำสัมภาษณ์พระสังฆาญ เปสโล ซึ่งได้เล่าถึงผู้ที่มีความสามารถในการประติษฐ์บายศรี สำหรับบูชาเทพเจ้าชาวชุมชนบ้านแขกในอดีต ดังนี้ "...การทำขวัญนาцจะต้องมีบายศรีทุกงานไป คนที่เขาทำบายศรีเป็นของชุมชนบ้านแขกก็มีอยู่หลายคน..." (พระสังฆาญ เปสโล, 8 มิถุนายน 2547)

จากคำสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า ชาวชุมชนบ้านแขกในอดีตมีความสามารถในการประติษฐ์บายศรีหลายคน ทั้งนี้เพราะการบวชนาคแต่ละครั้งมีนาคหลายคน และการประติษฐ์บายศรีแต่ละอันต้องใช้ช่างประติษฐ์บายศรีหลายๆ คนช่วยกันทำจึงจะสำเร็จได้ นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นว่าชาวชุมชนบ้านแขกในอดีตมีความเชื่อเรื่องเทพเจ้า ซึ่งเป็นความเชื่อตามแบบศาสนาพราหมณ์ที่ผสมผสานอยู่ในพิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแขกในอดีต

1.3 พิธีกรรมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ชาวชุมชนบ้านแขกมีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการนับถือผีบ้าน ผีเรือน ผีบรรพบุรุษ เจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าทุ่ง เจ้าท่า พระภูมิ เจ้าที่ เจ้าทาง รวมถึงเสี้ยววัด โดยผสมผสานกับพระพุทธศาสนาในคัมภีร์ เกิดเป็นพระพุทธศาสนาชาวบ้านของชาวบ้านแขกขึ้น ซึ่งก็เป็นไปตามธรรมชาติของการผสมผสานทางศาสนาและความเชื่อโดยทั่วๆ ไป บรรพบุรุษในตระกูลเมื่อเสียชีวิตไปแล้วก็จะไปเป็น ผีบ้าน ผีเรือน รวมเรียกว่า "ผีบรรพบุรุษ" ในขณะที่เมื่อพระภิกษุในวัดเมื่อมรณภาพไปแล้วก็จะไปเป็นเสี้ยววัด ดังเช่นคำสัมภาษณ์พระสังฆาญ เปสโล ซึ่งได้เล่าถึงเรื่องนี้เอาไว้ว่า "...ถ้าหากมีพระภิกษุในวัดมรณภาพไปแล้ว โดยไม่ได้แก้ผ้ารัดประคต (ผ้าสำหรับรัดเอว) ออก เมื่อมรณภาพไปแล้วจะต้องไปเป็นเสี้ยววัด..." (พระสังฆาญ เปสโล, 21 มิถุนายน 2547)

จากคำสัมภาษณ์นี้ทำให้ทราบว่า ชาวบ้านแขกมีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ทั้งของชาวบ้านเองและของชาววัด ชาวบ้านมีผีบ้าน ผีเรือน ซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษ ส่วนที่วัดมีเสี้ยววัด ซึ่งหมายถึงบรรพบุรุษของวัดนั่นเอง

สาเหตุที่พิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ยังได้รับการปฏิบัติ อยู่ในพิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแขกในอดีตนั้น ก็เพราะว่าชุมชนบ้านแขกในอดีต

เป็นชุมชนเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม ชาวบ้านเขามีวิถีชีวิตผูกพันและพึ่งพาอาศัยอยู่กับธรรมชาติ ชีวิตความเป็นของชาวบ้านจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ประหนึ่งว่าฝากชีวิตไว้กับธรรมชาติ ดังนั้นชาวบ้านจึงได้ให้ความเคารพกับธรรมชาติมาก ซึ่งเห็นได้จากการที่ชาวบ้านปฏิบัติต่อธรรมชาติด้วยความเคารพ เช่น จะเรียกข้าวว่า แม่พระโพธิพ ซึ่งจะมีพิธีกรรมที่เนื่องด้วยพระแม่โพธิพหลายขั้นตอนของการผลิตข้าว ชาวบ้านจะเรียกแม่น้ำว่าแม่พระคงคา ในปากก็มีเจ้าป่าเจ้าเขาคอยรักษาป่าเขา แม้แต่ในบริเวณบ้าน ก็จะมีพระภูมิเจ้าที่ ซึ่งจะคุ้มครองดูแลรักษาคนที่อยู่ภายในบริเวณบ้าน ส่วนในตัวเรือนก็มีผีบ้านผีเรือนหรือผีบรรพบุรุษ ทำหน้าที่ดูแลลูกหลานผู้อาศัยอยู่ในเรือนเช่นกัน

เมื่อเป็นดังนี้แล้วในเวลาที่คุณในชุมชนบ้านแขกในอดีตจะประกอบพิธีกรรมสำคัญของครอบครัว หรือ ชุมชน ชาวบ้านจะต้องมีการประกอบพิธีกรรมในการไหว้สิ่งเหนือธรรมชาติเหล่านี้ ให้ครบถ้วนและถูกต้อง

พิธีกรรมการบวชเป็นพิธีกรรมหนึ่ง ที่มีความสำคัญมากต่อวิถีของคนในครอบครัวและชุมชน เพราะเป็นโอกาสที่ลูกหลานจะได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ดังนั้นเมื่อคนในชุมชนจัดพิธีกรรมการบวช ชาวบ้านจะต้องประกอบพิธีกรรมในการไหว้สิ่งเหนือธรรมชาติเหล่านี้เสมอ

การปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติเหล่านี้แสดงออกมาโดยการไหว้ในพิธีกรรมต่างๆ ทั้งของครอบครัวและของชุมชน พิธีกรรมการไหว้สิ่งเหนือธรรมชาติเหล่านี้จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง ดังคำสัมภาษณ์นางสำลี สิงหเดช ซึ่งได้เล่าถึงสถานที่ในการไหว้ว่า "...การไหว้ศาลพระภูมิเจ้าที่ เป็นการไหว้ผีทั้งหมดยกเว้นผีบ้านผีเรือนและผีบรรพบุรุษ ซึ่งได้แก่เจ้าทุ่ง เจ้าท่า เจ้าป่า เจ้าเขา แม่พระธรณี แม่พระคงคา ส่วนการไหว้ผีบ้านผีเรือนและผีบรรพบุรุษ จะไหว้กันที่บนเรือน..." (นางสำลี สิงหเดช, 5 มีนาคม 2547)

จากคำสัมภาษณ์นี้ทำให้ทราบว่า ถึงแม้ว่าการปฏิบัติตามความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติของชาวชุมชนบ้านแขกในอดีต จะมีได้มีผู้นำแบบเป็นทางการในการประกอบพิธีกรรมก็ตาม แต่ชาวชุมชนบ้านแขกก็มีแบบแผนในการปฏิบัติตามความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติของตน

ตอนที่ 2 เนื้อหาของพิธีกรรมการบวชของชาวบ้านแหกในปัจจุบัน

เนื้อหาของพิธีกรรมการบวชในปัจจุบัน คือความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องในการประกอบพิธีกรรมการบวช ลักษณะในการประกอบพิธีกรรมของชาวชุมชนบ้านแหกในปัจจุบัน เป็นการประกอบพิธีกรรมที่มีความผสมผสานกัน ระหว่างพิธีกรรมต่อไปนี้ คือ

2.1 พิธีกรรมของพระพุทธศาสนา

พิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแหกในปัจจุบัน เป็นแบบพระพุทธศาสนาชาวบ้าน ถึงแม้ว่าแนวคิดเรื่องการบวชเป็นการเข้าไปศึกษาจะถูกลดความสำคัญลงไป แต่ชาวชุมชนบ้านแหกยังคงปฏิบัติพิธีกรรมตามแบบในอดีต พิธีกรรมของพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมการบวชมีหลายประการ นับตั้งแต่พิธีกรรมการเทศน์สอนนาค ซึ่งในบางงานจะใช้แทนการทำขวัญนาคหรือใช้ผสมผสานกัน คือมีทั้งการทำขวัญนาคด้วยและมีการเทศน์สอนนาคด้วยพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมมากอีกพิธีกรรมหนึ่ง คือพิธีกรรมการวันทาสิมา ซึ่งเมื่อชาวบ้านมาร่วมในพิธีกรรมนี้เสร็จแล้ว คือ เมื่อนาคเข้าโบสถ์แล้ว ชาวบ้านส่วนใหญ่จะกลับทันที เพราะชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในพิธีกรรมนี้เพียงการนำปัจจัย(เงิน) มาช่วยงานเท่านั้น

พิธีกรรมในส่วนของพระสงฆ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งของพิธีกรรมการบวช ได้แก่พิธีกรรมการบวชเณร พิธีกรรมการตือนิสัย พิธีกรรมการสวดชานนาค พิธีกรรมการบอกอนุศาสน์และพิธีกรรมการฉลองพระใหม่ พิธีกรรมเหล่านี้ยังได้รับการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องมาจากอดีต จะแตกต่างกันบ้างในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบันเท่านั้นเป็นต้นว่าพิธีกรรมการบอกอนุศาสน์ นอกจากจะเป็นพิธีกรรมในการบอกพระใหม่ในเรื่องที่ควรปฏิบัติและเรื่องที่ทำโดยเด็ดขาดแล้ว จะเป็นโอกาสที่พระอุปัชฌาย์ได้สอนเรื่องการปฏิบัติอื่นๆ ด้วย การเทศน์ฉลองพระใหม่ เป็นการอนุโมทนากับญาติโยมของพระใหม่และยังเป็นการสอนพระใหม่ในเรื่องการปฏิบัติตัวอีกด้วย

สรุปได้ว่า พิธีกรรมของพระพุทธศาสนาในพิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแหกในปัจจุบัน ยังมีกลิ่นอายของแนวความคิดที่ว่า การบวชเป็นการเข้าไปศึกษา ทั้งนี้จะเห็นได้จากเนื้อหาของพิธีกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาในพิธีกรรมการบวชนั่นเอง

2.2 พิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์

ศาสนาพราหมณ์มีอิทธิพลต่อพระพุทธศาสนาในหลายๆ ด้าน แม้ในด้านของพิธีกรรมการบวชของพระพุทธศาสนาเองก็ตาม ก็ดูประหนึ่งว่าจะรับเอาธรรมเนียมการบวชแบบศาสนาพราหมณ์มาเป็นแบบอย่าง ต่างกันแต่ว่าศาสนาพราหมณ์จะบวชกันในเวลาแก่ชราแล้ว เพราะถือว่าจะได้เป็นบุญเป็นกุศลซึ่งจะเป็นที่พึงในภพเบื้องหน้าหลังจากที่ตายไปแล้ว

อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์มีมาในพระพุทธศาสนา ก็เพราะว่า พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นในประเทศอินเดียโบราณในยุคที่ศาสนาพราหมณ์กำลังเจริญรุ่งเรือง การอธิบายธรรมะในพระพุทธศาสนาบางเรื่อง จะเป็นการอ้างอิงคำในศาสนาพราหมณ์มาใช้ พิธีกรรมของพระพุทธศาสนาดั้งเดิมนั้นมีน้อยมาก ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงนำพิธีกรรมของพราหมณ์มาใช้หลายพิธีกรรมด้วยกัน ในส่วนของพิธีกรรมการบวชก็เช่นเดียวกัน พิธีกรรมของพระพุทธศาสนามีเพียงแต่แต่พิธีกรรมในพระอุโบสถที่เรียกว่า สังฆกรรม เท่านั้น พิธีกรรมนอกจากนี้เป็นพิธีกรรมตามความเชื่ออื่นๆ เช่น พิธีกรรมตามความเชื่อของพราหมณ์ เป็นต้น นับตั้งแต่พิธีกรรมการทำขวัญนาค ซึ่งจะต้องประดิษฐ์บายศรีเพื่อบูชาเทพและมีการอัญเชิญเทพมาสถิตที่บายศรีนั้น ดังคำสัมภาษณ์ของนายอาทิตย์ ทองโต ซึ่งได้กล่าวว่า "...เมื่อเทพเสด็จมาแล้ว จะประทับที่บายศรีคือถ้าไม่ประทับที่บายศรีแล้วจะให้ประทับที่ไหน..." (นายเสถียร ทองโต, 23 มีนาคม 2547)

จากคำสัมภาษณ์นี้แสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านมีความเชื่อที่ว่าเทพจะเสด็จมาในพิธีกรรมการบวชนั้น และความเชื่อนี้แสดงให้เห็นชัดเจนอีกครั้งหนึ่งในการอัญเชิญเทวดาในพิธีกรรมการฉลองพระใหม่ ดังคำกล่าวอัญเชิญเทวดาของนายบุญเกิด จินน้ำใส ดังนี้

" ขอนมัสการอัญชูลีเหนือเศียรสิโรโรจน์ ข้าพเจ้ามีปรีดีเปรมปราโมทย์มโนสรวจ้านงแห่งกษัตริย์ชาติตวยวงค์อันเรืองเดช อีกทั้งท้าวไทเทเวศน์ทั่วทุกสถาน ข้าพเจ้าขออัญเชิญเทวดาเจ้าที่สิงสถิตอยู่ทั้ง 16 ชั้น จงเสด็จลงมาเป็นสักขีพยานให้ข้าพเจ้า ขอให้ให้ร้องขึ้น 3 ลา ให้ลั่นฆ้องด้วย เพื่ออวยชัย "

(นายบุญเกิด จินน้ำใส, 21 กุมภาพันธ์ 2547)

จากคำกล่าวอัญเชิญเทวดาของชาวชุมชนบ้านแซงนี้ แสดงให้เห็นถึงพิธีกรรมแบบพราหมณ์ที่ผสมอยู่ในพิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแซงในปัจจุบัน

สิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงอิทธิพลของพิธีกรรมแบบพราหมณ์ที่ผสมมาอยู่ในพิธีกรรมการบวช คือ การใช้ภาษาบาลีสวดในพิธีกรรมการบวช โดยเฉพาะพิธีกรรมในฝ่ายของผู้รับเข้าบวช ซึ่งหมายถึงพิธีกรรมของพระสงฆ์จะต้องใช้ภาษาบาลีแทบทั้งหมด พระภิกษุ

ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมการบวชมีส่วนน้อยที่รู้และเข้าใจในคำสวดต่างๆ ในพิธีกรรมการบวช ดังนั้นเมื่อไม่รู้ความหมายในคำสวดนั้นๆ การสวดประกาศต่างๆ ในพิธีกรรมการบวชซึ่งใช้ภาษาบาลี จึงกลายเป็นการสวดแบบเสกคล้ายๆ กับพระมนต์หรือพระเวทย์ของศาสนาพราหมณ์ไป

สรุปได้ว่า ถึงแม้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านแขกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม การปฏิบัติตามพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ยังคงมีอยู่ในพิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแขก

2.3 พิธีกรรมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ดังได้กล่าวแล้วว่าการปฏิบัติตามพิธีกรรมของสังคมไทยโดยทั่วไป จะมีการผสมผสานกันของพิธีกรรมจากหลายความเชื่อ ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นความเชื่อหนึ่งที่มีปรากฏอยู่ในพิธีกรรมต่างๆ ของสังคมไทยในพิธีกรรมการบวชของชาวชุมชนบ้านแขกในปัจจุบันก็เช่นกันมีพิธีกรรมตามความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติผสมผสานอยู่ ดังคำสัมภาษณ์พระธนาวิน ธนปาโล ซึ่งได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า "...เวลาที่บ้านผมจะทำงานอะไรสักอย่าง ปู่ผมจะเป็นคนจุดธูปบอก อย่างในตอนผมบวช ปู่ผมก็ต้องจุดธูปบอก ผมเองก็ไม่รู้หรือยกว่าเขาบอกอย่างไร คือ มีหน้าที่บวชก็บวชไป..." (พระธนาวิน ธนปาโล, 23 มีนาคม 2547)

จากคำสัมภาษณ์นี้ทำให้ทราบว่า ในพิธีกรรมสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกในครอบครัว เช่น พิธีกรรมการบวช เป็นต้น ผู้ที่เป็นอาวุโสสูงสุดในบ้าน ซึ่งในที่นี้คือ นายจวนรักษาคม ผู้เป็นปู่ของผู้ให้สัมภาษณ์ จะต้องบอกผีบ้านผีเรือน ซึ่งหมายถึงผีบรรพบุรุษ ตัวผู้บวชเองมักจะไม่ได้มีส่วนร่วมอะไรในการบอกผีบ้านผีเรือนเพราะถือว่า มีหน้าที่บวชเท่านั้น นอกจากนี้ยังทำให้เห็นว่า ชาวบ้านที่มีชีวิตอยู่ในช่วงที่ชุมชนยังเป็นสังคมเกษตรกรรมอยู่ ความเข้มข้นของความเชื่อแบบผียังมีมากอยู่ ส่วนชั้นลูกหลานที่เกิดมาและเติบโตในช่วงที่ชุมชนเริ่มเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ความเชื่อถือและความเข้าใจในความเชื่อแบบผีก็เริ่มลดลงตามลำดับ สำหรับชาวบ้านทั่วไปที่ไม่ได้รู้เรื่องของความเชื่อแบบผีมากนักก็จะปฏิบัติแบบตามๆ กันไป ดังเช่น คำสัมภาษณ์พระสำราญ เปสโลซึ่งได้กล่าวถึงการปฏิบัติตามพิธีกรรมตามความเชื่อแบบผีของตนเองว่า "...เมื่อจะจัดงานอะไรในบ้าน ก็จะต้องจุดธูปบอกพระภูมิเจ้าที่ ที่ศาลพระภูมิทุกครั้งไป..." (พระสำราญ เปสโล, 23 มีนาคม 2547)

จากคำสัมภาษณ์นี้ทำให้ทราบว่า พิธีกรรมของการบวชของชาวชุมชนบ้านแขก มีพิธีกรรมเกี่ยวกับผีผสมผสานอยู่ แม้จะเป็นเพียงส่วนเล็กน้อยก็ตาม ทั้งนี้เพราะ ชาวบ้านจะต้องมีการจุดธูปเทียนบอกเจ้าที่เจ้าทางในเวลาที่มีการจัดงานทางพิธีกรรมขึ้นในบ้านของตน

ซึ่งจะบอกกันที่ศาลพระภูมิประจำบ้านนั่นเอง แต่ในระดับของผู้ที่มีความรู้เรื่องนี้เป็นการเฉพาะ หรือเป็นผู้ที่ประกอบพิธีกรรมนี้โดยเฉพาะจะรู้และเข้าใจเรื่องการปฏิบัติตามพิธีกรรมตามความเชื่อแบบผีเป็นอย่างดีดังคำสัมภาษณ์นางโอม พลโต ซึ่งได้เล่าถึงสาเหตุที่นางต้องรับหน้าที่ในการไหว้ผีและพิธีการไหว้ผีของนางว่า "...เมื่อก่อนฉันไม่เคยทำหรอก เขา(นายหลิม พลโต) เป็นคนทำ ต่อมาพอเขาตายไม่มีคนทำได้ฉันเลยต้องทำ ทั้งๆ ที่ไม่เคยทำมาก่อนเลย..." (นางโอม พลโต, 23 มีนาคม 2547)

จากคำสัมภาษณ์นี้ทำให้ทราบว่า สามียังนางโอม พลโต คือ นายหลิม พลโต ซึ่งเป็นมัคนายกของวัดคู้งวารี อันเป็นวัดประจำชุมชนบ้านแขก เป็นผู้ทำหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรมการไหว้ผีบ้านผีเรือน พิธีกรรมการไหว้ศาลพระภูมิเจ้าที่ ต่อมาเมื่อนายหลิม พลโต ได้เสียชีวิตลง นางโอม พลโต ได้รับหน้าที่นั้นต่อมา ซึ่งนางไม่เคยประกอบพิธีเหล่านี้มาก่อนเลย

ในส่วนของข้าวของเครื่องใช้ ในการประกอบพิธีกรรมไหว้ผีบ้านผีเรือนและพระภูมิเจ้าที่นั้น ประกอบด้วย อาหารคาว หวานตามปกติ นอกจากนั้นแล้วจะต้องมีหมูชวง (เนื้อหมูสามชั้นหั่นเป็นแผ่นๆ ต้มแล้วหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ 2-3 ชิ้น ที่เหลือที่เป็นแผ่นก็นำไปไหว้ด้วย สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เหล้าขาวอีก 1 ขวด

ช่วงเวลาในการประกอบพิธีกรรมในการไหว้ผีนี้จะต้องไหว้ในเวลาบ่าย คือ หลังเพลไปแล้วเท่านั้น ซึ่งในเวลาการไหว้นั้นเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถ้าไหว้ผิดเวลาคือต่อไปไหว้ในเวลาเช้า หรือก่อนเพล การไหว้นั้นจะไม่ได้ผล คือ ผีบ้าน ผีเรือน หรือ พระภูมิเจ้าที่จะไม่คุ้มครองให้ ซึ่งเรื่องการไหว้ผีผิดเวลานี้เคยมีมาแล้ว มีงานมงคลอยู่งานหนึ่งในหมู่บ้าน เจ้าภาพรีบร้อนไหว้ผี โดยไม่รอให้นางมาถึงก่อน นอกจากนั้นยังไหว้ผี ไม่ถูกเวลาคือไหว้ตั้งแต่ยังไม่ถึงเวลาเพล ในงานนั้นผีบ้านผีเรือน และผีเจ้าที่เจ้าทางต่างๆ จึงไม่คุ้มครองให้ ปรากฏว่ามี การทำร้ายร่างกายกันในงาน ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผลมาจากการไหว้เจ้าที่เจ้าทางหรือผีบ้านผีเรือน ไม่ถูกเวลานั่นเอง

การไหว้ผีบ้านผีเรือน จะไหว้ส่วนใดของบริเวณบนบ้านตัวเรือนบ้านก็ได้ ไม่จำเป็นที่จะต้องไหว้ที่เสาเอกของบ้านเท่านั้น ในเวลาไหว้จะต้องบอกผีบ้านผีเรือน ผีบุรุษทั้งหมดถ้าที่รู้ชื่อก็ต้องบอกชื่อ - นามสกุล ถ้าไม่รู้ชื่อก็ต้องบอกไปแบบรวมๆ ผีบ้าน ผีเรือน หรือผีบรรพบุรุษในความหมายของนางโอม พลโต ก็คือ บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วตั้งที่นางได้กล่าวถึง สามียังนางเองคือ นายหลิม พลโต เมื่อจะไหว้ผีบ้านผีเรือน ก็จะต้องออกชื่อ - นามสกุลของ นายหลิม พลโต ผู้เป็นสามีด้วย

การไหว้ศาลพระภูมิเจ้าที่ ในพิธีกรรมการบวชของชุมชนชาวบ้านแขก เป็นการบอกเจ้าที่เจ้าทาง แม่พระธรณี แม่พระคงคา เจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าทุ่ง เจ้าท่าเพื่อให้ท่านปกป้องรักษาในเวลาประกอบพิธีกรรมการบวช การบอกเป็นการอ้อนวอนขอร้องให้ท่านป้องกันหรือแก้ไขเหตุร้ายต่างๆ ในงาน

การไหว้ศาลพระภูมิเจ้าที่นี้ ตามปกตินางโอม พลโต ได้ไหว้ทุกๆ วันพระอยู่แล้ว แต่ว่าเป็นการไหว้ในเวลาเช้าก่อนที่จะไปทำบุญที่วัด เหมือนกับว่าศาลพระภูมิเป็นวัดของที่บ้าน จึงต้องไหว้หรือทำบุญวัดที่บ้านก่อนนั่นเอง(นางโอม พลโต, 23 มีนาคม 2547)

นอกจากนั้นแล้วที่วัดคู้งวารีซึ่งเป็นวัดของชุมชนบ้านแขก ก็มีศาลประจำวัดเช่นกัน เป็นประหนึ่งว่าพระภูมิของวัด แต่ชาวบ้านจะเรียกว่าเสี้ยววัด ซึ่งในเวลาประกอบพิธีกรรมการบวชจะต้องไหว้บอกเสี้ยววัดนี้ทุกงานไป การบอกเสี้ยววัดแตกต่างกันไป แต่เครื่องไหว้สำหรับบอกเสี้ยววัดก็แตกต่างกันไป คือตั้งแต่จัดอาหารคาวหวาน เหมือนการไหว้เจ้าที่ของที่บ้านหรือเตรียมของไหว้อย่างย่อๆ เพียงแต่ดอกไม้ธูปเทียนไปบอกเฉยๆ ก็มี (พระสัรวาณู เปลโล, 23 มีนาคม 2547)

สรุปได้ว่า พิธีกรรมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติยังมีอิทธิพลอยู่ในพิธีของชาวชุมชนบ้านแขกปัจจุบัน แต่ผู้ประกอบพิธีกรรมนี้จะเป็นผู้อาวุโสในชุมชนหรือในบ้าน ส่วนตัวผู้บวชเองไม่มีส่วนร่วมในพิธีกรรม การไหว้มีดังกล่าว